

identify the investigator during the inspection of the scene. During his holding inspect all items that may be relevant to a criminal offense, depending on the specific investigation of the situation, the inner conviction investigator.

During the investigation of thefts committed in the territory of horticultural societies and summer community review allows the investigator: directly perceive the scene and objects to detect traces of the crime; an idea of the mechanism is done criminal offense; detect, fix, remove, examine and evaluate evidence of a crime, negative circumstances and other evidence that are relevant to the criminal proceedings; establish the circumstances, causes and conditions that contributed to the commission of a criminal offense; an idea of the identity of the offender; promote timely investigative or operational-search version and correctly identify the areas of pre-trial investigation; obtain background information for organizing the search and criminal proceedings urgent investigative (detective) of action; detain criminals in hot pursuit or determine the direction of their pursuit, set the number of criminals and others.

An attention is paid to tactics of investigative (detective) of action, means and methods of detection, fixation and removal of traces of the crime. Inspection of the scene consists of three phases: preparatory; working and final. During the investigation of thefts committed in the territory of horticultural societies and summer community preparatory stage examination should begin with the decision to conduct the investigation (investigation) activities and include activities prosecutor before leaving the scene and immediately at the scene, namely to ensure immediate arrival investigative team to the scene; failing immediate arrival investigative team to the scene to ensure its protection; provide leaving the scene of witnesses and eyewitnesses to arrival investigative team; prepare the necessary scientific and technical means; resolve questions about the use of service-detecting dogs.

After the organizational preparations investigator goes to your review phase, during which he met with the situation of the site, defines the boundaries of view, makes versions regarding crime. If the investigating activity on organizational preparatory phase has an organizational nature, then it becomes your stage research character. The final stage is to review the compilation, analysis and evaluation of collected information and recording the results.

Keywords: *gardening societies and suburban cooperatives, review, tactics, traces of crime.*

Надійшла до редакції 05.06.2015

Чижиченко Д. В.

здобувач

*(Харківський національний
університет внутрішніх справ)*

УДК 343.98

ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ ЗАХОДІВ ТЯЖКОСТІ ЗЛОЧИННОГО ДІЯННЯ ЯК ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ БАЗИ ЗДІЙСНЕННЯ ОРЗ, ЩО ОБМЕЖУЮТЬ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ

Запропоновано законодавчу конкретизацію системи злочинів для попередження, виявлення та припинення яких можливо використовувати відповідно до принципу пропорційності оперативно-розшукові заходи, що обмежують права і свободи людини під час оперативно-розшукової діяльності. Визначено прогалини законодавства та невідповідність його вимогам Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: *оперативно-розшукова діяльність, права і свободи людини, оперативно-розшукові заходи, принцип пропорційності, суб'єкти оперативно-розшукової діяльності.*

Постановка проблеми. Згідно з вимогами Європейського суду з прав людини у законодавстві має бути закріплено вичерпний перелік злочинів, підготовка або вчинення яких може призвести до проведення окремих ОРЗ.

Здійснений нами аналіз чинного Кримінального кодексу, з урахуванням думок фахівців у галузі кримінального права, дозволяє констатувати, що ОРЗ з обмеженням прав і свобод людини можуть використовуватися для попередження, виявлення та припинення понад 800 злочинів, відповідальність за які передбачено чинним КК України, з них 213 (24,6%) злочинів належать до тяжких (138 – 17,14%) та особливо тяжких (75 – 9,32%). Це може призводити до масових порушень прав людини під час ОРД.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Сучасні теоретичні основи стратегії формування правового підґрунтя ОРД розробили науковці української школи з теорії оперативно-розшукової діяльності, зокрема професори К.В. Антонов, О.М. Бандурка, Б.І. Бараненко, О.А. Білічак, В.О. Біляєв, В.І. Василичук, В.О. Глушков, В.Я. Горбачевський, В.Л. Грохольський, Е.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, Г.О. Душейко, О.М. Джу́жа, В.П. Захаров, А.М. Кислий, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондратьєв, М.В. Корнієнко, В.В. Крутов, С.І. Мінченко, Д.Й. Никифорчук, В.А. Омельчук, Ю.Ю. Орлов, В.Л. Орти́нський, В.Д. Пчолкін, М.А. Погорецький, В.Л. Регульський, М.Б. Саакян, І.В. Сервецький, Д.Б. Сергеева, О.П. Снігер'єв, В.Є. Тарасенко, Р.А. Халі́лев, І.Ф. Хараберюш, М.Л. Шелухін, І.Р. Шинкаренко, О.О. Юхно, В.А. Яценко та ін. [1-6].

Враховуючи наукові здобутки названих вчених, після прийняття КПК 2012 р. до чинного оперативно-розшукового законодавства внесено такі зміни, які, на думку ЄСПЛ, не вирішили всіх правових проблем забезпечення світових стандартів забезпечення прав і свобод людини під час ОРД.

Метою статті є законодавча конкретизація системи злочинів для попередження, виявлення та припинення яких можливо використовувати відповідно до принципу пропорційності ОРЗ, що обмежують права і свободи людини під час оперативно-розшукової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Аналіз практики діяльності оперативних підрозділів у сучасних умовах показує, що взагалі не ведеться статистика щодо кількості заходів, проведених стосовно виявлення конкретного виду злочину, передбаченого КК України, що не відповідає стандартам Євросоюзу.

Аналіз законодавства країн світу показав, що використовувати ОРЗ, які обмежують права і свободи людини, можливо для попередження та виявлення таких злочинів: злочини проти миру і державна зрада; підривання демократичного ладу і законності; шпигунство або загроза міжнародної безпеки; злочини проти національної обороноздатності; вбивство, геноцид, викрадення людей з метою викупу; захоплення заручників; знищення майна шляхом підпалу або вибухів у транспортних засобах і отруєння; тероризм; злочини проти основних політичних і економічних інтересів держави; виготовлення або міжнародна торгівля деякими забороненими виробами і підкуп офіційних осіб; крадіжка зброї, боєприпасів, вибухових і радіоактивних речовин, токси-

чних або бактеріологічних матеріалів і торгівля ними; контрабанда зброї і наркотиків; незаконне поширення виробів і технологій, що знаходяться під міжнародним контролем; грабежі за обтяжливих обставин; професійна скупка краденого; викрадення літака, диверсії проти повітряного судна; фальшивомонетництво за обтяжливих обставин; злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів; вимагання за обтяжливих обставин.

Можемо констатувати, що європейці виконали вимоги Європейського суду з прав людини та відійшли від широкого трактування злочинів, для попередження, виявлення та розслідування яких можливо використовувати інститут обмеження прав і свобод людини під час ОРД.

Виходячи з означеного, у співставленні з вимогами Європейського суду з прав людини, враховуючи думки С.В. Єськова, Є.Є. Захарова [7;8;9, с. 13-18.], можемо визначити, що в Україні значно розширено правові межі використання ОРЗ, що обмежують права і свободи людини, що призводить до використання ОРЗ в Україні у середньому у 50 разів більше, ніж у конкретній країні Європи та США.

Враховуючі стандарти ЄСПЛ та світові принципи використання інституту обмеження прав і свобод людини під час ОРЗ, а також законодавчі акти, які регламентують діяльність оперативних підрозділів Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Державної прикордонної служби, Управління державної охорони, Податкової міліції та підрозділів, які ведуть боротьбу з контрабандою органів фіскальної служби, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної пенітенціарної служби, Розвідувального органу Міністерства оборони, Національного антикорупційного бюро України [10-17], вважаємо, що законодавець не завжди коректно визначає компетенцію суб'єктів щодо проведення ними ОРЗ, які обмежують права та свободи людини.

У зв'язку з цим, на нашу думку, зазначений перелік необхідно обмежити злочинами проти основ національної безпеки України; тяжкими та особливо тяжкими злочинами проти життя та здоров'я особи, власності, проти громадського порядку, у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, посадовими та резонансними правопорушеннями у господарській сфері. Окрім того, необхідно чітко визначити суб'єктів, що здійснюють ОРЗ для попередження конкретних видів злочинів, що виключить дублювання функцій та завдань між правоохоронними органами.

Висновки. З означеного вважаємо за необхідне ввести до закону відповідну норму, що конкретизує злочини, боротьбу з якими здійснює відповідний суб'єкт. Такої думки дотримується понад 45% оперативних працівників, 69% суддів та 63% працівників прокуратури, що брали участь у відповідному соціопитуванні. Відтак, пропонуємо надати проект ст.8-1 та 8-2 у такій редакції:

«Стаття 8-1. Оперативно-розшукові заходи

I. Оперативно-розшукові заходи – передбачена чинним законодавством система дій, спрямованих на використання оперативно-розшукових засобів

та методів, що здійснюють у межах своєї компетенції спеціально уповноважені підрозділи та їх посадові особи з метою вирішення конкретних завдань ОРД та забезпечення кримінального судочинства.

II. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності можуть в порядку, встановленому даним Законом, застосовувати такі оперативно-розшукові заходи:

які проводяться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором, та за своїм змістом суттєво обмежують конституційні права людини, визначені Конституцією України:

1) негласне проникнення та обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи;

2) аудіоконтроль особи;

3) контроль за телефонними розмовами;

4) відеоконтроль особи;

5) аудіоконтроль місця;

6) відеоконтроль місця;

7) спостереження за особою у публічно доступних місцях, з використанням технічних засобів спостереження та фіксації інформації;

8) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж;

9) зняття інформації з електронних інформаційних систем;

10) накладення арешту на кореспонденцію, її огляд і виїмка;

11) установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу у реальному масштабі часу;

які проводяться на підставі постанови прокурора, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника:

12) контрольована поставка;

13) контрольована та оперативна закупка;

14) оперативний експеримент;

які проводяться з дозволу керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника:

15) спостереження за річчю або місцем;

16) виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації;

17) оперативне маркування предметів та речовин;

18) негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження;

19) профілактично-пошуковий захід;

20) оперативна установка;

21) радіотехнічна розвідка;

22) поліграфічне опитування;

23) створення пасток (квартир, офісів, автомобілів);

які проводить самостійно без відповідного дозволу спеціально уповноважена особа підрозділу, який має право здійснювати оперативно-розшукову

діяльність:

- 24) оперативне опитування;
- 25) отримання довідково-аналітичної інформації;
- 26) особистий пошук;
- 27) оперативне ототожнення осіб, предметів та речовин;
- 28) відвідування та огляд за згоди власників та орендарів житла, інших споруд та матеріальних об'єктів.

Список вказаних в частині II цієї статті оперативно-розшукових заходів може бути змінений тільки законом.

III. Передбачені пунктами 1-11 частини II цієї статті оперативно-розшукові заходи, пов'язані з тимчасовим обмеженням прав людини, проводяться з метою запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, їх виявлення та припинення, розшуку осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання або безвісти зникли, захисту життя, здоров'я, житла і майна працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій проти України. Означені заходи можуть здійснюватися на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором, якщо неможливо вирішити завдання, передбачені ст. 1 чинного Закону, іншим шляхом.

IV. У разі існування встановлених законодавством України правових підстав суб'єкти оперативно-розшукової діяльності у межах своєї компетенції можуть без ухвали судді здійснювати заходи, передбачені пунктом 1-11 частини II:

1) виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину проти особи або особливо небезпечних державних злочинів, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо;

2) з метою затримання осіб, що готують, здійснюють, скоїли злочин, втекли з установ відбуття покарання або з-під арешту, й осіб, що ховаються від слідства та суду, припинення фактів посягання або можливого посягання на чинення пожеж, вибухів, громадську безпеку.

V. У випадках, передбачених частиною IV цієї статті, суб'єкти оперативно-розшукової діяльності повинні протягом 48 годин надати слідчому судді (суду), що здійснює судовий контроль, і прокуророві, що здійснює процесуальне керівництво попереднім слідством, обґрунтоване рішення про здійснені заходи.

VI. У разі виникнення необхідності вживання невідкладних заходів для усунення небезпеки або загрози застосування сили проти тієї або іншої особи, або здійснення інших протиправних дій проти, розмови, що ведуться за їх телефоном або іншими переговорними пристроями, можуть на підставі заяви цієї особи контролюватися відповідним суб'єктом оперативно-розшукової діяльності.

VII. Застосування оперативно-розшукового заходу, передбаченого пунктом 16 частини II цієї статті, допускається тільки у зв'язку з попередженням,

виявленню, припиненню тяжких та особливо тяжких злочинів, що вчиняються організованими злочинними угрупованнями, а також особливо небезпечних загроз основам національної безпеки України, проти миру і безпеки людства і встановленню осіб, які їх підготовлюють.

VIII. Проведення фізичними і юридичними особами, не уповноваженими чинним Законом, оперативно-розшукових заходів, а також використання ними спеціальних та інших технічних засобів, передбачених для негласного отримання інформації, забороняється.

IX. Застосування, виробництво, продаж, придбання, ввезення в країну і вивезення з неї фізичними і юридичними особами, не уповноваженими здійснювати оперативно-розшукову діяльність, технічних засобів, передбачених для негласного отримання інформації, мають бути ліцензовані в порядку, встановленому відповідним органом виконавчої влади України [Кабінет міністрів України].

X. Види технічних засобів, передбачених для негласного отримання інформації, встановлюються відповідним органом виконавчої влади України [Кабінет міністрів України]».

Стаття 8-2. Здійснення оперативно-розшукових заходів

I. Здійснення оперативно-розшукових заходів проводиться під наглядом керівництва органу, підрозділи якого мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність:

1) оперативні підрозділи органів внутрішніх справ (кримінальної, судової поліції) мають право на проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених пунктами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15 і 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 частини II статті 8-1, з метою забезпечення внутрішньої безпеки ОВС, попередження тяжких та особливо тяжких злочинів проти: особи, власності, волі, честі та гідності особи, статевої свободи та статевої недоторканності особи, громадської безпеки, у сфері господарської діяльності, громадського порядку та моральності, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення, у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

2) оперативні підрозділи Служби безпеки України мають право на проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених пунктами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 частини II статті 8-1, з метою забезпечення внутрішньої безпеки, попередження, виявлення припинення тяжких та особливо тяжких злочинів проти: основ національної безпеки України; громадської безпеки; обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення, що здійснюються транснаціональними злочинними угрупованнями; у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації; авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян; правосуддя; встановленого порядку несення військової служби (військові злочини); миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; протидії корупції;

3) органи Служби зовнішньої розвідки України (агентурної розвідки, оперативно-технічні, власної безпеки) мають право на проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених пунктами 1, 12, 13, 28 частини II статті 8-1, з метою забезпечення власної безпеки, попередження, виявлення припинення тяжких та особливо тяжких злочинів проти: основ національної безпеки України; громадської безпеки; у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;

4) оперативні підрозділи Державної прикордонної служби України мають право на проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених пунктами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 частини II статті 8-1, з метою забезпечення власної безпеки, в інтересах забезпечення захисту державного кордону України згідно із законами України, попередження, виявлення припинення тяжких та особливо тяжких злочинів у сфері недоторканності додержавних кордонів, проти громадської безпеки, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;

5) підрозділ оперативного забезпечення управління державної охорони має право на проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених пунктами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15 і 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 частини II статті 8-1, виключно з метою запобігання посяганням на посадових осіб і членів їхніх сімей та об'єкти, щодо яких здійснюється державна охорона, виявлення і припинення таких посягань;

6) оперативні підрозділи податкової міліції та підрозділи, які ведуть боротьбу з контрабандою органів фіскальної служби, мають право на проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених пунктами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 частини II статті 8-1, виключно з метою запобігання, виявлення та припинення тяжких та особливо тяжких злочинів у сфері оподаткування та бюджетній сфері, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення; розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері; запобігання і протидія корупції у контролюючих органах та виявлення її фактів; забезпечення безпеки діяльності працівників контролюючих органів, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків;

7) оперативні підрозділи органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної пенітенціарної служби України мають право на проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених пунктами 12, 13, 15, 17, 18, 24, 25, 27 частини II статті 8-1, виключно з метою запобігання, виявлення та припинення тяжких та особливо тяжких злочинів в органах і установах виконання покарань та слідчих ізоляторах проти особи, власності, волі, честі та гідності особи, статевої свободи та статевої недоторканності особи, громадської безпеки, у сфері господарської діяльності, громадського порядку та моральності, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення, забезпечення охорони,

ізоляції та нагляду за засудженими і особами, взятими під варту; розшуку осіб, які вчинили втечу з установ виконання покарань і слідчих ізоляторів;

8) розвідувальний орган Міністерства оборони України (відділи: оперативні, оперативно-технічні, власної безпеки) має право на проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених пунктами 1, 12, 13, 28 частини II статті 8-1, з метою забезпечення власної безпеки, попередження, виявлення припинення тяжких та особливо тяжких злочинів проти: основ національної безпеки України; громадської безпеки; у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, тяжких та особливо тяжких злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини);

9) Національне антикорупційне бюро України (підрозділи детективів, оперативно-технічні, внутрішнього контролю) має право на проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених пунктами 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 частини II статті 8-1, з метою попередження, виявлення, припинення попередження, виявлення, припинення корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

II. При здійсненні оперативно-розшукових заходів уповноважена особа оперативного підрозділу перебуває у прямому і безпосередньому підпорядкуванні свого начальника. При отриманні від начальника явно незаконного наказу або вказівки вона повинна керуватися законом і інформувати про це вищестоящий за субординацією орган суб'єкта оперативно-розшукової діяльності. Якщо при виконанні уповноваженою особою оперативного підрозділу наказу або вказівки свого начальника буде скоєно злочин або виникне така вірогідність, вона може подати у зв'язку з цим скаргу у вищестоящий за субординацією орган суб'єкта оперативно-розшукової діяльності або до суду.

III. У законні дії оперативних підрозділів та їх посадовців не може втручатися ніхто, за винятком безпосередньо уповноважених для цього осіб.

IV. При здійсненні оперативно-розшукових заходів можуть бути використані інформаційні системи, відео- і звукозапис, фотографування, а також інші технічні й інші засоби, що не завдають збитку життю і здоров'ю громадян, довікллю.

V. При виникненні з об'єктивних причин умов, що роблять неможливим здійснення оперативно-розшукових заходів, проведення таких заходів зупиняється.

VI. Здійснення оперативно-розшукових заходів припиняється у таких випадках:

- 1) якщо досягнуто цілей, передбачених статтею 1 даного Закону;
- 2) якщо протягом 6 місяців в діях особи, щодо якої проводяться заходи, не виявлено наявності складу злочину.

VII. Організація і тактика здійснення оперативно-розшукових заходів, а також інформація про осіб, які беруть участь в їх проведенні, охороняється в порядку, встановленому відповідним законом для даних, які складають державну таємницю.

VIII. При здійсненні оперативно-розшукової діяльності відомості, що

вважаються державною, військовою і службовою таємницею, стосуються також джерела способів і методів оперативної інформації, а також особистого життя громадян, не повинні розголошуватися.

Х. Відомості про осіб, що негласно співробітничали і співробітничують з оперативними підрозділами, можуть бути розголошені тільки з письмової згоди цих осіб або у випадках, безпосередньо передбачених законом».

Бібліографічні посилання

1. Білічак О. А. Теорія і практика проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами СБ України : автореф. дис. ... докт. юрид. наук / О. А. Білічак. – К.: НА СБ України, 2015. – 33 с.
2. Воронов І. О. Організаційні і тактичні основи оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері високих інформаційних технологій органами внутрішніх справ : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / І. О. Воронов. – Одеса, 2012. – 36 с.
3. Мінченко С. І. Забезпечення прав людини в оперативно-розшуковій діяльності оперативних підрозділів МВС України: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / С. І. Мінченко. – К.: НАВС України, 2012. – 36 с.
4. Сергєєва Д. Б. Теоретичні, правові та пракселогічні засади використання результатів негласних слідчих (розшукових дій у кримінальному процесуальному доказуванні: автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Д. Б. Сергєєва. – Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2015. – 40с.
5. Шендрик В. В. Попередження злочинів оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / В. В. Шендрик. – Дніпропетровськ, 2012. – 36 с.
6. Юхно О. О. Концептуальні засади оперативно-розшукового запобігання злочинам органами внутрішніх справ у сучасних умовах розвитку України : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / О.О. Юхно. – Х., 2011. – 44 с.
7. Єськов С. В. Судовий дозвіл на втручання у приватне спілкування як гарантія захисту від необґрунтованого обмеження прав громадян у кримінальному судочинстві / С.В. Єськов // Судова практика. – 2013. – № 2(31). – С. 40-45.
8. Захаров Е. Е. Оперативно-розшукова діяльність та приватність комунікацій // Свобода інформації та право на приватність в Україні. Том 2. Право на приватність: *Conditiosinequanon* / Харківська правозахисна група. – Х.: Фоліо, 2004. – С. 45-62.
9. Колесніченко В. В. Принципи права Європейського Союзу: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / В. В. Колесніченко. – Одеса, 2010. – 19 с.
10. Про міліцію : Закон України // ВВР УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
11. Про Службу безпеки України : Закон України // ВВР України. – 1992. – № 27. – Ст. 382; Про Службу зовнішньої розвідки України : Закон України // ВВР України. – 2006. – № 8. Ст. 94.
12. Про Державну прикордонну службу України : Закон України // ВВР України. – 2003. – № 27. – Ст. 208.
13. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України // ВВР України. – 1998. – № 35. – Ст. 236.
14. Податковий кодекс України // ВВР України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.

15. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України // ВВР України. – 2005.– № 30.– Ст.409.

16. Про розвідувальні органи України : Закон України // ВВР України. – 2001.– № 19. –Ст. 94.

17. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України //Відомості Верховної Ради України. – 2014.– № 47.– Ст. 2051.

Чижиченко Д. В. Принцип соразмерности мероприятий тяжести преступного деяния как основа формирования современной правовой базы осуществления ОРМ, ограничивающих права и свободы человека. Целью статьи является законодательная конкретизация системы преступлений для предупреждения, выявления и прекращения которых возможно использовать на основе принципа пропорциональности оперативно-розыскные мероприятия, ограничивающие права и свободы человека.

Ключевые слова: оперативно-розыскная деятельность, права и свободы человека, оперативно-розыскные мероприятия, принцип пропорциональности, субъекты оперативно-розыскной деятельности.

Chyzychenko D. V. Principle of compliance of measures to the severity of the offense as a basis for the formation of a modern legal framework for the implementation of operational-search measures restricting human rights and freedoms. The aim of the article is the legal concretization of crime prevention, detection and termination of which it is possible to use the principle of proportionality of investigative measures restricting human rights and freedoms.

After analyzing the achievements of scientists of the Ukrainian school of the theory of operational-search activity the author has identified gaps in legislation and the inconsistency of its requirements of the European Court of Human Rights, and came to the conclusion that Ukraine has significantly expanded the legal limits of the use of search operations that restrict human rights and freedoms: in Ukraine, on average 50 times more likely to use these events than in Europe and the United States.

According to the author the solution of the mentioned problems is amending the existing legislation aimed at specification of the crimes for crime prevention which can be used quickly search actions, restricting human rights and freedoms.

Keywords: operational-search activity, human rights and freedoms, operational-search measures, principle of proportionality, subjects of operational-search activity.

Надійшла до редакції 23.06.2015